

ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Ένα παιχνίδι με

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΒΕΡΟΥΤΣΟΥ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Χαρτες

Με το ίδιο κι αυτή δικαίωμα

Λένε πως σε άλλα μέρη η φύση έχει μεγαλείο κι αρχοντιά. Μπορεί. Εδώ, όμως, έχει γλύκα και ομορφιά. Την αγαπάς θέλεις δε θέλεις. Απ' όπου κι αν κρατάει η σκούφια σου, απ' όπου κι αν έχεις έρθει. Είναι μεγάλη η πεδιάδα της Βλαχίας, σε τραβάει από το μανίκι να σηκωθείς και να περπατήσεις. Όσο για το Βουκουρέστι, το όνομά του τα λέει όλα: θα πει Χαρά. Έχει ποταμούς δύο, έχει και λίμνες. Δε βλέπει βέβαια τον ίδιο τον τρανό Δούναβη, αλλά κι αυτός κοντά είναι. Η φωνή του ακούγεται. Τον καιρό που γεννιέται η μικρή κόρη του γιατρού, ακούγονται κι άλλες φωνές. Πολλές και μεγάλες. Όλος ο κόσμος κάτι λέει, κάτι φωνάζει. Τη μικρή τη βάφτισαν Αικατερίνη.

Οι γονείς της Γραικοί. Ο πατέρας της, γιατρός από τους καλούς, μπεινοβγαίνει σε σπίτια πλούσια και φτωχά, γιατρεύει Φαναριώτες κι Ηπειρώτες και Βούλγαρους, Σέρβους, Μολδαβούς, Βλάχους, Αλβανούς – γιατί εδώ είναι μαζεμένες και ζούνε όλες οι φυλές. Εδώ οι πρίγκιπες, σαν τον Ύψηλάντη, εδώ και οι αντάρτες, σαν τον Ρήγα. Το Βουκουρέστι τούς καλοδέχεται όλους και τους ακούει όλους. Η κόρη του γιατρού μαθαίνει από μωρό παιδί ότι δε μιλούν όλοι οι άνθρωποι την ίδια γλώσσα. Κι ότι όσο περισσότερες γλώσσες μιλάς, τόσο καλύτερα. Η Αικατερίνη ευτυχώς είναι γαλιάντρα. Της αρέσουν τα λόγια – σ’ όποια γλώσσα κι αν είναι. Της αρέσει να τ’ ακούει, της αρέσει να τα λέει, να τα τραγουδάει, να τα γράφει. Ακόμα και να τα παίζει. Ωραία ζωή.

Μεγαλώνει με όλα της τα καλά, ένα κορίτσι γερό και ξύπνιο και χαρούμενο, που μαθαίνει όχι μόνο μ’ ευκολία αλλά και με χαρά. Κι έχει πολλά να μάθει, όλα τα κορίτσια της σειράς της μαθαίνουνε: και πιάνο και γαλλικά. Ακόμα και γράμματα. Γιατί η οικογένεια του γιατρού έχει και πλούτη και μόρφωση. Ούτε πρίγκιπες είναι ούτε αντάρτες, πληρώνουν όμως τους καλύτερους δασκάλους για τ’ αγόρια τους. Κοντά στ’ αδέρφια της μαθαίνει κι η μικρή. Πιάνο, ελληνικά, γαλλικά, ιστορία, γεωγραφία, απ’ όλα. Αυτές είναι οι ασχολίες της: να παίζει, να διαβάζει, να γράφει, να ζωγραφίζει, να μαθαίνει. Σ’ όλα της είναι σοβαρή, ακόμα και στο παιχνίδι. Ιδίως στο παιχνίδι.

Η Αικατερίνη δεν είναι καλλονή. Είναι όμως γλυκιά και όμορφη σαν την απέραντη πεδιάδα της Βλαχίας,

σε τραβάει από το μανίκι να σηκωθείς και να ζήσεις. Έχει μυαλό και ζωηράδα. Είναι και νύφη πολύφερνη, κόρη με προίκα και μ' όλα της τα καλά – ο πατέρας της δεν ψάχνει, τον ψάχνουνε οι γαμπροί και του τη γυρεύουν. Διαλέγει βέβαια τον καλύτερο: ο Κωνσταντίνος Ραστής μπορεί γιατρός να μην είναι, μπορεί πρίγκιπας να μην είναι, αλλά είναι Φαναριώτης, ευκατάστατος και σπουδαγμένος. Φίλος με τους σπουδαίους και τους τρανούς: τους Μπραγκοβάνους, τους Φιλήτες, τους Σχινάδες, τους Βαρδαλάχους, σόγια με όνομα, με πλούτη, με ιστορία. Ακόμα και με τον ίδιο τον αρχιεπίσκοπο Ουγγροβλαχίας έχει φιλίες ο άντρας που την παίρνει την Αικατερίνη.

Η Αικατερίνη φεύγει από το σπίτι του πατέρα της και μπαίνει στο σπίτι του άντρα της – παύει να είναι η κόρη του γιατρού, τώρα είναι η σύζυγος του Κωνσταντίνου Ραστή. Παντρεμένη έχει δουλειές καινούργιες, κι όλες τις μαθαίνει και τις καταφέρνει με ευκολία και χαρά η νιόπαντρη κοπέλα. Αφού και στο σπίτι του άντρα της έχει όλα τα καλά. Κι όλα της αρέσουν. Μα πιο πολύ τα λόγια: τρελαίνεται να τα διαβάξει, και μπορεί, σίγουρα μπορεί να γράψει. Εντάξει, ας μη γράψει δικά της· να μεταφράσει, όμως; Ξέρει πως βιβλία γράφονται και επίσης μεταφράζονται· τα βιβλία είναι το Α και το Ω για να προοδεύσει ο κόσμος και να καλυτερέψουν οι ζωές. Αλλά τα γράφουν άντρες. Και τα μεταφράζουν άντρες. Ψέμα. Κάποια που είναι για γυναίκες, που γράφουν μέσα πώς να μεγαλώνεις σωστά το παιδί σου τώρα που ο κόσμος έχει πάει μπροστά, αυτά τα έχουν

μεταφράσει γυναίκες. Αλλά αυτές οι γυναίκες είναι όλες Φαναριώτισσες. Όλες πριγκίπισσες.

Στις δικές της φλέβες δεν κυλάει, βέβαια, αίμα πριγκιπικό. Μα τέτοιες λεπτομέρειες δεν τη σταματούν την Αικατερίνη. Τίποτα δεν τη σταματά. Στρώνεται και μεταφράζει. Το βιβλίο, μάλιστα, που διαλέγει δεν είναι σαν αυτά που μεταφράζουν οι πριγκίπισσες. Δε μιλάει για την ανατροφή των παιδιών και για τα καθήκοντα της μητέρας. Μιλάει για τον μεγάλο κόσμο και για τους πολλούς και διάφορους τρόπους του και τους πολλούς και διάφορους ανθρώπους του, που έχουν πολλούς και διάφορους τρόπους να μιλούν, να ντύνονται, να ζούνε και να σκέφτονται. Είναι ένα βιβλίο πολύ σοβαρό, ένα βιβλίο γεωγραφίας. Ένα βιβλίο που σε βοηθάει να μάθεις ποιος είσαι, πού είσαι και πού βρίσκεσαι. Το ακόμα καλύτερο: είναι ένα βιβλίο-παιχνίδι, ένα βιβλίο που οι σελίδες του κόβονται και γίνονται χάρτες, χάρτες που έχουνε ζωγραφισμένη πάνω τους κομμάτι κομμάτι όλη τη Γη.

Το 'χει γράψει και ζωγραφίσει ένας άντρας από τη Γαλλία, ο ξακουστός Ντε Ζουί: τα παιχνίδια του τα παίζουν σ' όλα τα ευρωπαϊκά σαλόνια. Το *Γεωγραφικό Χαρτοπαίγνιο* αρχίζει σαν όλα τα παιχνίδια με τους κανόνες του, πέντε όλους κι όλους. Κι ύστερα ακολουθούν με τη σειρά όλες οι χώρες του κόσμου, καθεμία κι ένα χαρτί, με τον χάρτη της, το όνομά της, την πρωτεύουσά της, όλα της τα καθέκαστα. Και πρώτη απ' όλες τις χώρες, πρώτη και καλύτερη, είναι η Γαλλία, πατρίδα του συγγραφέα.

Και η Αικατερίνη παίρνει τη μεγάλη απόφαση, φτιάχνει τον δικό της χάρτη, βάζει τις χώρες στη δική της σειρά. Όταν το βιβλίο εκδίδεται στο ελληνικό τυπογραφείο της Βιέννης, το έτος 1816, η πρώτη πρώτη, πρώτη και καλύτερη χώρα είναι η Βλαχία. Η δική της πατρίδα. Γιατί η μεταφράστρια πιστεύει, και το δηλώνει γραπτά, πως αυτό είναι το χρέος της απέναντι στην πατρίδα της: «Ο συγγραφέας του βιβλίου, ως Γάλλος, άρχισε την περιγραφή της Ευρώπης από την πατρίδα του. Με το ίδιο κι εγώ δικαίωμα αλλάζω εδώ τη σειρά του κι αρχίζω από το βασίλειο όπου γεννήθηκα και ζω».

Η μεταφράστρια μετέφρασε αργότερα και άλλα βιβλία, με την έγκριση πάντα του αντρός της. Όλα σπουδαία βιβλία, αλλά κανένα τόσο σπουδαίο όσο το παιχνίδι με τους χάρτες, του Ντε Ζουί. Κι έκανε σ' όλα αλλαγές, όσες έπρεπε να κάνει. Όσες είχε χρέος και δικαίωμα να κάνει. Η Αικατερίνη Κωνσταντίνου Ραστή το ήξερε καλά αυτό, γιατί ήταν το μοναδικό της δικαίωμα. Άλλο κανένα δεν είχε. Κανένα δικαίωμα δεν είχε εκείνον τον καιρό, κορίτσι πράμα. Κι αυτό άλλωστε, που έβαλε τις χώρες και τα βασίλεια με τη δική της σειρά, μόνη της το βρήκε και το πήρε.

Σ' αυτό το βιβλίο είναι μαζεμένες ιστορίες ανθρώπων άγνωστων, που δεν τις πρόσεξε, δεν τις άκουσε, δεν τις αφηγήθηκε ποτέ η μεγάλη Ιστορία. Οι άνθρωποι αυτοί, άντρες και γυναίκες, νέοι, γέροι και παιδιά, Τούρκοι, Εβραίοι, Ρωμιοί και Φράγκοι, που έζησαν και αγάπησαν και φοβήθηκαν την Εποχή των Μεγάλων Επαναστάσεων, των Μεγάλων Αλλαγών... όλοι τους, ο καθένας με τον δικό του μικρό τρόπο, στο δικό του μικρό μέτρο, δείχνουν πώς ήταν οι καιροί και η ζωή των ανθρώπων τότε, δείχνουν τους κανόνες που όριζαν τις κινήσεις και τις σκέψεις, τους φόβους και τις ελπίδες τους. Και όλοι μαζί δείχνουν πώς οι κανόνες, μικροί και μεγάλοι, άλλαξαν. Πώς άλλαξαν νόημα ακόμα κι έννοιες θεμελιώδεις για την ανθρώπινη ύπαρξη, για τον ανθρώπινο πολιτισμό. Έννοιες όπως η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, η ΣΚΛΑΒΙΑ, ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, η ΔΟΥΛΕΙΑ και η ΑΓΟΡΑ, το ΤΑΞΙΔΙ και η ΟΜΟΡΦΙΑ. Έννοιες τρομερές, όπως η ΩΡΑ και η ΣΤΙΓΜΗ. Και η ΣΙΩΠΗ.

ISBN:978-618-03-2618-5

9 786180 326185
ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82618

metaixmio.gr